VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lausunto

29.9.2026

VN/409/2026
VN/409/2026-OKM-70

Hallintovaliokunta

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta (HE 79/2026 vp)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun ja pitää sitä kannatettavana.

Opiskelijoiden toimeentuloedellytyksen täyttämisessä on havaittu puutteita laajamittaisesti, vaikka useimmat opiskelijoista eivät hae toimeentulotukea. Opiskelijan perheenjäsenelle myönnettyjen oleskelulupien määrä oli yli 25 kertaa suurempi vuonna 2025 kuin vuonna 2020. Vielä vuonna 2020 harva opiskelija toi mukanaan yhden tai useamman perheenjäsenen. Määrän kasvu on ollut erittäin suuri ja sen aiheuttamat ongelmat toisen asteen koulutuksen järjestäjille, korkeakouluille, hyvinvointialueille ja järjestöille ovat olleet merkittäviä. Koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut joutuvat käyttämään entistä enemmän resursseja opiskelijoiden ja heidän perheenjäseniensä ohjaamiseen. Perheenjäsenten toimeentuloa koskevat ongelmat heijastuvat myös koulutuksen järjestäjiin ja korkeakouluihin.

Hallitusohjelmassa todetaan, että opiskelijoiden tulorajojen riittävyyttä ja mahdollisuutta nostaa niitä arvioidaan puoliväliriihen yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 14.6.2024 hankkeen, jossa kartoitettiin työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta. Työryhmän loppuraportissa Selvitys työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksista todetaan, että keskeinen viranomaisten ja muiden yhteiskunnan toimijoiden esiin tuoma haaste on opiskelijoiden ja heidän perheidensä toimeentulovaikeudet. Vuonna 2025 uutisoitiin toistuvasti siitä, että opiskelijat joutuvat turvautumaan ruoka-apuun ja etteivät heidän varansa riitä itsensä ja mahdollisen perheensä elättämiseen Suomessa. Selvitystä varten toteutetuissa kuulemistilaisuuksissa on käynyt ilmi, että matalan kynnyksen palveluita tarjoavat tahot ovat havainneet toiminnassaan, että Suomessa on enenevissä määrin kansainvälisiä opiskelijoita, joiden toimeentulo on heikko. Kansainvälisten opiskelijat alkoivat Helsingissä näkyä uutena kävijäryhmänä ruoka-avussa vuoden 2023 lopussa, kun aiemmin heitä oli käynyt vain yksittäisiä henkilöitä. Heidän määränsä on pahimmillaan ollut Helsingissä satoja ihmisiä viikossa. Tampereella tietyissä ruokajakeluissa jopa 30–40 % kävijöistä ovat kansainvälisiä opiskelijoita.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Valtioneuvosto PL 23 00023 Valtioneuvosto	 Snellmaninkatu 1 A Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001		

Riittävän toimeentulon vaatimus on entistä korostuneempi, kun opiskelijoiden mukana tulee myös alaikäisiä lapsia. Lapsen etu ei välttämättä ole oleskella Suomessa, jos perheen toimeentulo ei ole turvattu. Lapsen edun toteutumisen kannalta parempi vaihtoehto voi olla, että perhe palaa kotimaahansa, jossa eläminen on edullisempaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että myös opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä tulee pystyä elämään ihmisarvoista elämää Suomessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ehdotettavalla muutoksella ei aseteta uusia vaatimuksia opiskelijoille. Voimassa olevan lain mukaan maahan tulevan opiskelijan toimeentulon on oltava turvattu hänen käytössään olevilla varoilla. Jos opiskelija joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, voidaan perustellusti katsoa, ettei hänellä ole Suomessa elämiseen vaadittavaa riittävää toimeentuloa. Muutoksella turvataan, että voimassa olevaa lakia voidaan soveltaa tilanteessa, jossa opiskelija on turvautunut toimeentulotukeen. Opiskelijan oleskelulupaa haettaessa toimeentuloa koskevien väärennettyjen asiakirjojen esittäminen ja varojen lainaaminen pelkästään Maahanmuuttoviraston erehdyttämiseksi on melko yleistä. Toimeentuloa koskevien paikkaansa pitämättömien tietojen esittämisestä viranomaiselle tulee olla seurauksia.

Korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien talouden kannalta muutoksen arvioidaan olevan neutraali. Korkeakoulut ja koulutuksen järjestäjät menettäisivät lukuvuosimaksutuloja, mikäli opiskelijan oleskelulupa peruutetaan ja hänen täytyy lopettaa opiskelu. Kuitenkin mikäli opiskelija on turvautunut toimeentulotukeen, ei ole todennäköistä, että hän olisi pystynyt maksamaan lukuvuosimaksua, vaikka oleskelulupaa ei olisikaan peruutettu. Oleskeluluvan peruuttamisen voidaan katsoa selkiyttävän korkeakoululle ja koulutuksen järjestäjälle opiskelijan tilannetta, mikä voi helpottaa korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien opiskelujen toteuttamisen suunnittelua jatkossa.

Hallitusneuvos Anna Kankaanpää

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi OKM KPE Kansliapäällikön esikunta, Heidi Backman
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lotta Pennala